

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 13 stycznia 2016 r.

Pozycja 9

POSTANOWIENIE z dnia 5 października 2015 r. Sygn. akt Ts 137/14

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Maria Gintowt-Jankowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

- 1) art. 117³ § 1 i 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 357 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 176 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 29 maja 2014 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący) wystąpił o zbadanie zgodności art. 117³ § 1 i 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.; dalej: k.p.c.) z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji oraz art. 357 § 2 k.p.c. z art. 176 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną sformułowano na podstawie następującej sprawy. Skarżący złożył wniosek o ustanowienie pełnomocnika w celu wniesienia skargi konstytucyjnej. Postanowieniem z sierpnia 2012 r. Sąd Okręgowy w K., zmieniając postanowienie Sądu Rejonowego w T. z maja 2012 r., ustanowił dla skarżącego pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej. Pismem z września 2012 r. Okręgowa Rada Adwokacka w K. ustanowiła dla skarżącego pełnomocnika (adwokat M.B.), który 19 grudnia 2012 r. sporządził opinię o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej.

Pismem z lipca 2013 r. skarżący złożył wniosek o wydanie postanowienia o wyznaczeniu konkretnej osoby na jego pełnomocnika procesowego. Postanowieniem z lipca 2013 r. Sąd Rejonowy w T. oddalił wniosek. W piśmie z lipca 2013 r. skarżący wniósł o sporządzenie pisemnego uzasadnienia tego postanowienia. Postanowieniem z sierpnia 2013 r. Sąd Rejonowy w T. oddalił wniosek, gdyż postanowienie z lipca 2013 r. jest niezaskarżalne i – zgodnie z art. 357 § 2 k.p.c. – nie ma obowiązku sporządzania do niego

uzasadnienia. Sąd Okręgowy w K. podzielił stanowisko sądu I instancji i oddalił zażalenie skarżącego na powyższe rozstrzygnięcie (postanowienie z października 2013 r.).

Zarządzeniem z 3 września 2014 r. pełnomocnik skarżącego został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: wskazanie – w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji – rozstrzygnięcia sądu lub organu władzy publicznej, z wydaniem którego skarżący łączy zarzut naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw; dokładne określenie przedmiotu skargi przez wykazanie, że art. 117³ § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 357 § 2 k.p.c. stanowiły podstawę tego rozstrzygnięcia; wskazanie, jakie konstytucyjne prawa lub wolności skarżącego wynikające z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji oraz art. 176 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji, i w jaki sposób zostały naruszone przez wydanie ostatecznego rozstrzygnięcia, a także wykazanie, że analizowana skarga konstytucyjna została wniesiona w przepisany terminie.

Pełnomocnik skarżącego odniósł się do zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego w piśmie z 18 września 2014 r., w którym jako ostateczne orzeczenie wydane w sprawie skarżącego – w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji – wskazał postanowienie Sądu Okręgowego w K. z października 2013 r.

Zdaniem skarżącego określona w art. 117³ § 1 i 2 k.p.c. procedura „ustanowienia pełnomocnika z urzędu” nie w drodze decyzji organu wymiaru sprawiedliwości, a przez techniczną czynność podmiotu pozostającego poza strukturą władzy sądowniczej, narusza – zagwarantowane w demokratycznym państwie prawa – prawo do rozpoznania sprawy przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji). Natomiast art. 357 § 2 k.p.c. narusza prawo skarżącego do rozpoznania sprawy w dwóch instancjach przez niezależny, niezawisły i bezstronny sąd. W sprawie skarżącego Sąd Rejonowy w T. błędnie bowiem przyjął, że na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w K. z sierpnia 2012 r. doszło do ustanowienia pełnomocnika dla skarżącego, skoro postanowienie to jest jedynie czynnością pośrednią. Dopiero bowiem Okręgowa Rada Adwokacka w K. wyznaczyła konkretną osobę na pełnomocnika skarżącego.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Skarga konstytucyjna jest sformalizowanym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw. Jej merytoryczne rozpoznanie zostało uzależnione od spełnienia warunków wynikających zarówno z art. 79 ust. 1 Konstytucji, jak i z art. 46 oraz art. 47 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK). Skargom konstytucyjnym niespełniającym tych warunków oraz skargom oczywiście bezzasadnym Trybunał Konstytucyjny odmawia nadania dalszego biegu. Trybunał zwraca uwagę na to, że w myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji jednym z warunków złożenia skargi jest naruszenie tych norm konstytucyjnych, które regulują wolności lub prawa człowieka i obywatela. W skardze konstytucyjnej skarżący powinien wskazać zarówno konkretną osobę, której wolności lub prawa naruszono, jak i określone (poręczone, zapewnione, gwarantowane, chronione) w Konstytucji wolności lub prawa, które zostały naruszone, a także określić sposób tego naruszenia (art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK).

W ocenie Trybunału rozpatrywana skarga konstytucyjna nie spełnia powyższych wymagań, a odmowę nadania jej dalszego biegu uzasadniają następujące okoliczności.

W odniesieniu do zarzutów dotyczących zgodności z Konstytucją art. 117³ § 1 i 2 k.p.c. rozpatrywana skarga konstytucyjna nie spełnia wymogu określonego w art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że regulacje te nie były podstawą postanowienia Sądu Okręgowego w K. z października 2013 r., tj. orzeczenia, z którym skarżący łączy naruszenie swych praw, ani też poprzedzającego je rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w T. (postanowienie z sierpnia 2013 r.).

Należy zwrócić uwagę na to, że w przywołanym postanowieniu Sąd Rejonowy w T. odmówił sporządzenia uzasadnienia postanowienia z 22 lipca 2013 r., tj. orzeczenia oddalającego wniosek o wyznaczenie konkretnej osoby na pełnomocnika procesowego skarżącego. W zażaleniu skarżący zakwestionował stanowisko sądu I instancji co do uznania tego rozstrzygnięcia za orzeczenie kończące postępowanie w sprawie. Sądy obu instancji orzekające w tym postępowaniu nie zajmowały się zatem kwestią ustanowienia pełnomocnika do sporządzenia skargi konstytucyjnej ani kwestią wyznaczenia go przez właściwy organ samorządu zawodowego. Odwołanie się przez Sąd Okręgowy w K. do treści zakwestionowanego przez skarżącego art. 117³ k.p.c. służyło jedynie przedstawieniu istoty problemu, nie miało zaś wpływu na treść rozstrzygnięcia tego sądu. W swoich orzeczeniach Trybunał wyraża pogląd, zgodnie z którym samo przywołanie danej normy przez sąd w uzasadnieniu ostatecznego orzeczenia nie oznacza jeszcze, że była ona podstawą tego rozstrzygnięcia i może być przedmiotem skargi konstytucyjnej (zob. postanowienie TK z 9 października 2002 r., SK 13/02, OTK ZU nr 5/A/2002, poz. 73).

Odnosząc się do drugiego zarzutu skargi – dotyczącego art. 357 § 2 k.p.c. Trybunał stwierdza, że jego istota sprowadza się do zakwestionowania przyjętej w konkretnej sprawie skarżącego wykładni pojęcia orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Zdaniem skarżącego, skoro sąd nie wyznaczył konkretnej osoby na pełnomocnika procesowego, to takie rozstrzygnięcie nie jest orzeczeniem, a jedynie „czynnością pośrednią” (zob. s. 9 skargi). Dlatego też – w ocenie Trybunału – skarżący w istocie zarzuca sądom obu instancji dokonanie błędnej wykładni zaskarżonej regulacji.

Trybunał zwraca uwagę, że procedura powołania pełnomocnika z urzędu dla strony jest dwuetapowa. Pierwsza faza obejmuje złożenie przez stronę wniosku o ustanowienie dla niej pełnomocnika oraz rozpoznanie tego wniosku przez sąd, w świetle przesłanek określonych w art. 117 k.p.c., a kończy się wydaniem postanowienia sądu w przedmiocie ustanowienia pełnomocnika z urzędu. W przypadku uwzględnienia przez sąd wniosku o ustanowienie pełnomocnika kolejny etap rozpoczyna się od przekazania odpisu postanowienia o ustanowieniu pełnomocnika z urzędu właściwej okręgowej radzie adwokackiej (lub radzie okręgowej izby radców prawnych) i obejmuje wyznaczenie konkretnej osoby na pełnomocnika strony. Powstanie pełnomocnictwa z urzędu następuje zatem z chwilą zakończenia ostatniej, wskazanej wyżej fazy (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r., sygn. akt I UZ 40/12). Powyższe – zdaniem Trybunału – nie może jednak przesądzać o tym, że rozstrzygnięcie sądu w pierwszej fazie procedury o przyznaniu prawa pomocy nie jest orzeczeniem, a czynnością pośrednią. Poglądy skarżącego w tym zakresie nie znajdują poparcia ani w orzecznictwie, ani w doktrynie nauki prawa.

Biorąc pod uwagę powyższe, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zarzuty dotyczące niezgodności art. 357 § 2 k.p.c. z art. 176 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji są oczywiście bezzasadne.

Z przedstawionych powodów Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 49 w zw. z art. 36 ust. 3 i art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK – odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Ze względu na powyższe Trybunał postanowił jak w sentencji.